

ARAPGİR İLÇESİNİN TARİHÇESİ VE KÜLTÜR VARLIKLARI

Korkmaz ŞEN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-208-4

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kitap Adı

Arapgir İlçesinin Tarihçesi ve
Kültür Varlıkları

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No: 25465

Yazar

Korkmaz ŞEN

Baskı ve Cilt

Sage Matbaacılık ANKARA/2018

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.1495

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM ARAPGİR

1.1. Arapgir İsminin Menşei	1
1.2. Arapgir'in Coğrafi Durumu	4
1.3. Arapgir'in Tarihçesi.....	5
1.3.1. Türk dönemi öncesi Arapgir.....	5
1.3.2. Türk döneminde Arapgir	6
1.4. Arapgir'de Nüfus Hareketleri, Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hayat.....	8
1.4.1. Osmanlı Öncesi Dönem	8
1.4.2. Osmanlı dönemi	10

İKİNCİ BÖLÜM ARAPGİR İLÇESİNİN KÜLTÜR VARLIKLARI

2.1. Kaleler.....	19
2.1.1. Arapgir (Narin Kale) Kalesi.....	19
2.1.2. Ormansırtı Köyü Kalesi.....	21
2.2. Camiler	22
2.2.1. Ulu Camii.....	22
2.2.2. Cafer Paşa (Şeyh Hasan) Camii	29
2.2.3. Hacı Muhammed Efendi (Yeni Cami) Camii.....	36
2.2.4. Molla Eyüp Camii	44
2.2.5. Mirliva Ahmet Paşa (Çarşı) Camii.....	48
2.2.6. Gümrükçü Osman Paşa Camii	57
2.2.7. Süleyman Ağa (Ayşe Hanım) Camii	60
2.2.8. Hacı Yahya Camii	64
2.2.9. Kuşçuoğlu Hüseyin (Göz) Camii.....	68
2.2.10. Gügümcübaşı Hacı Hüseyin Efendi Camii	71
2.2.11. Alaybey Camii.....	74
2.2.12. Şakir Paşa (Çobanlı) Camii	77
2.2.13. Ormansırtı Köyü Cami.....	83
2.3. Zaviyeler	85
2.3.1. Şeyh Hasan Onar (Büyük Ocak) Zaviyesi	85
2.3.2. Şeyh Bahşiş Ocağı.....	87
2.3.3. Hankâh (Karabaşı Veli Zaviyesi)	89
2.3.4. Saldek (Yazılı) Köyü (Cemevi) Zaviyesi.....	91
2.4. Türbeler	92
2.4.1. Alıçlı (Pinik Ana) Türbesi	92
2.4.2. Çobanlı Cami Türbesi.....	94

2.5. Kiliseler	97
2.5.1. Eğnir Köyü Kilisesi	97
2.5.2. Surp Kevork Kilisesi	97
2.6. Hanlar	99
2.6.1. Kantarmış (Decde) Hanı.....	99
2.6.2. Deveci Hanı.....	100
2.6.3. Milet (Elmasik) Hanı	101
Plan ve Mimari Özellikleri	101
Süsleme	102
2.7. Köprüler	106
2.7.1. Taş Köprü.....	106
2.7.2. Eski Arapgir Kale Köprüsü.....	107
2.7.3. Eski Arapgir Meydan Köprüsü.....	109
2.7.4. Kozluk Çayı Köprüsü	110
2.7.5. Tarhanik Köprüsü	113
2.7.6. Şehir Anacı Köprüsü (Şehir Karşısı Köprüsü)	114
2.7.7. Yukarı Ulupınar Köprüsü.....	115
2.7.8. Abdülmennan (Menendönü, Cafer Paşa) Köprüsü.....	116
2.7.9. Derbeder Köprüsü	117
2.7.10. Değirmen Köprüsü	118
2.7.11. Deveci Dere Köprüsü	118
2.7.12. Yusuf Kamil Paşa (Küçük Köprü) Köprüsü	120
2.7.13. Aşağı Ulupınar Köprüsü	121
2.7.14. Kilise Köprüsü	122
2.7.15. Küçük Çarşı Köprüsü.....	123
2.7.16. Bacalı Köprüsü.....	124
2.7.17. Kayakesen Köyü (Kaldırımın) Köprüsü.....	125
2.7.18. Bulancık Köprüsü.....	126
2.7.19. Mavilik Köprüsü	127
2.7.20. Uzun Dolamaç Köprüsü	128
2.7.21. Şihtar Mahallesi Köprüsü	129
2.8. Hamamlar.....	131
2.8.1. Hacı Muhammed Efendi(Yeni) Cami (Orta) Hamamı	131
2.8.2. Çarşı Hamamı	134
2.8.3. Osman Paşa Hamamı.....	136
2.8.4. Hacı Şerif Ağa Hamamı	139
2.8.5. Elmasığ Hamamı (Küçükçarşı Hamamı)	142
2.9. Çeşmeler.....	146
2.9.1. Ümmü Gülsüm Hatun (Nalbant Pınarı) Çeşmesi	146
2.9.2. Kuşçuoğlu Hüseyin (Göz) Camii Çeşmesi	148
2.9.3. Hacı Muhammed Ağa (Şehrem) Çeşmesi.....	149
2.9.4. Kapıcıoğlu Çeşmesi	150
2.9.5. Zeydi Çeşmesi (Seydi Çeşmesi, Bekarlar Hamamı).....	151
2.9.6. Ali Velikzade (Hamam) Çeşmesi.....	153

2.9.7. Ulu Cami Çeşmesi	154
2.9.8. Şehir Karşısı Çeşmesi	155
2.9.9. Murtaza Efendi Çeşmesi	156
2.9.10. Kocaağaçlılar Çeşmesi.....	157
2.9.11. Ömer Nurani Baba Tekke Çeşmesi.....	158
2.9.12. Ömer Nurani Baba Havuzbaşı Çeşmesi	159
2.9.13. İpek Sokağı Çeşmesi.....	160
2.9.14. Fındıklı Çeşmesi	161
2.9.15. Hacı Şerif Ağa Çeşmesi	162
2.9.16. Gazozcular Sokak Çeşmesi.....	164
2.9.17. Ziver Efendi Çeşmesi	164
2.9.18. Halifegillerin Çeşmesi	166
2.9.19. Mehmet Gülbaylar'ın Bahçe Çeşmesi.....	167
2.9.20. Surp Kevork Çeşmesi.....	168
2.9.21. Şakir Paşa (Çobanlı) Çeşmesi.....	169
2.9.22. Elmasikyan Hamamı Çeşmesi	170
2.9.24. Pınar Önü Çeşmesi.....	173
2.9.25. Yüzbaşı Ali Ağa (Zobizade) Çeşmesi	173
2.9.26. Mü'mine Hatun (Yukarı Çörence Mahallesi) Çeşmesi	175
2.9.27. Kazım Kocamaz Evi Çeşmesi.....	176
2.9.28. Küçük Çarşı Çeşmesi.....	178
2.9.29. Püsküllü Pınar Çeşmesi.....	178
2.9.30. Ormansırtı (Cücügen) Köyü Halka Pınarı Çeşmesi.....	179
2.9.31. Ormansırtı (Cücügen) Köyü Can Pınarı Çeşmesi	180
2.9.32. Mergüsü Çeşmesi	182
2.9.33. Küçük Hasan Zade Çeşmesi.....	183
2.9.34. Kuru (Tebte) Köyü Yakın Pınar Çeşmesi	185
2.9.35. Beyaz Pınarı (Kuru Çeşme).....	186
2.9.36. Kayakesen (Anberge) Çeşmesi	187
2.9.37. Kayakesen (Anberge) Orta Çeşmesi	188
2.9.38. Gügümcübaşı Hacı Hüseyin Efendi (Soğuk Pınar) Çeşmesi	189
2.9.39. Kozer Çeşmesi.....	190
2.9.40. Onar Köyü Çeşmesi.....	191
2.9.41. Onar Köyü Cennet Pınarı	192
2.9.42. Eski Arapgir Köyü Hacı Osman Ağa (Kuyucu) Çeşmesi.....	193
2.9.43. Sinikli Hatun (Sinikli Köyü, Yukarı Mahalle) Çeşmesi	195
2.10. Değirmenler.....	196
2.10.1. Küçük Çarşı Değirmeni	196
2.11. Konutlar.....	198
2.11.1. Metin Çağdaş Evi (Abbasgiller Konağı).....	198
2.11.2. Cemal Nalçakan Evi.....	202
2.11.3. Miraşoğlu Evi	206
2.11.4. Kalusdyan (Kulubeyoğlu) Evi.....	210
2.11.5. Rasim Kaşkal Evi.....	212

2.11.6. Bekir Tan Evi (Müftügiller Konağı)	216
2.11.7. Keşişin Konağı (Seher Atmaca Evi)	221
2.11.8. Sırrı Özinal Evi (Kürt Ağa Konağı)	227
2.12. Günümüze Ulaşamayan veya Kalıntı Düzeyinde Ulaşan Eserler	230
2.12.1. Camiler	230
2.12.2. Hamamlar	232
2.12.3. Kiliseler	234
2.12.4. Boyahane ve Debbağhaneler	237
2.12.5. Günümüze Sadece İsmi Ulaşan Camiler	238
2.12.6. Maarif Salnamelerinde Arapgir	238
2.12.7. Arapgir Kazası Medreseleri	238
2.12.8. Arapgir Kazası Kütüphaneleri	238
2.12.9. Arapgir Kazası 'nda Gayrimüslim Okulları	239

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

3.1. Kaleler	241
3.2. Camiler	242
3.3. Zaviyeler	252
3.4. Türbeler	255
3.5. Kiliseler	256
3.6. Hanlar	257
3.7. Köprüler	260
3.8. Hamamlar	261
3.10. Değirmenler	267
3.11. Konutlar	268
SONUÇ	277
KAYNAKÇA	279
A-Arşiv Belgeleri	279
B-Diğer Kaynaklar	279
Web Kaynakları	284
EKLER	285

Bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan temel özelliklerden biri ve sahip olduğu kültürel zenginliğin bir göstergesi sahip olduğu kültürel varlıklar ve sanat eserleridir. Bir toplumun geçmişine dair kültürü ve sanatı ise günümüze ulaşan yapılar üzerinden yansımasını bulmaktadır. Kültürel varlık grupları bir taraftan dönemin toplumsal ihtiyaçlarını karşılarken diğer taraftan söz konusu dönemle ilgili önemli izler bırakmaktadır. Başka bir ifade ile günümüze ulaşan kültürel varlıklar bir toplumun belleğini oluşturmaktadır ve ait olduğu toplumla ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Çünkü bugün ve geleceğe dair kültür, sanat ve yaşam biçimi geçmişe dair kültür ve sanat üzerine inşa edilmektedir. Bir çeşme kitabesi, tarihi bir ibadet mekânı, eski bir hamam, konut veya köprü o döneme ait yaşam biçimi ve toplumsal hafıza ile ilgili bizlere ipuçları vermektedir. Bu kültürel miras geçmişin muhtevası hakkında bir taraftan bizi bilgilendirirken diğer taraftan bizim estetik bir zevki tatmamızı da sağlamaktadır. Bu konuda oldukça zengin bir kültüre sahip olduğumuzu söylemek mümkündür. Ancak kültürel mirasımızın bir kısmı araştırmalara konu olurken önemli bir kısmının üzerindeki yazıları dahi okumaktan uzak kalmışız. Sadece

avam tabakası değil ne yazık ki bu işle meşgul olanların bir kısmı dahi yüzeysel boyutuna değişerek derinlikli muhtevasını açığa çıkarılmasına gerek duymamaktadır. Bu bağlamda sahip olduğumuz ve beraber yaşadığımız kültürel mirastan bir turist kadar yabancı ve uzağız.

Korkmaz Şen hocamızın gerçekleştirmiş olduğu bu çalışma tam da böyle bir ihtiyacının karşılanmasına önemli bir katkı sağlamakta ve çalışması kültürel zenginliğimizin gün yüzüne çıkartılması açısından özellikle Arapgir ilçesi için temel bir kaynak sunmaktadır. Belgelere dayalı gerçekleşen bu çalışmanın diğer ayırıcı temel özelliği bir yandan Arapgir ilçesinin tarihine ışık tutarken diğer yandan mümkün oldukça Arapgir'in bütün kültürel varlıklarını incelemeye konu edinerek Arapgir'in kültürel kimliği hakkında bir perspektif sağlamasıdır. Bu açıdan çalışma Arapgir'in kültürünü ve sanatını öğrenmek isteyenlere temel bir kaynak oluştururken daha sonra Arapgir'de bu konularda araştırma yapacak kişilere de önemli bir veri sağlayacaktır. Çünkü bu çalışma daha önce tespit edilmemiş birçok bilgi ve veriyi tespit etmiştir.

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Celal İNCE

ÖNSÖZ

Malatya il sınırları içerisinde yer alan Arapgir ilçesi tarihi anlamda kadim bir ilçedir. Tarih öncesi dönemlerden başlamak üzere günümüze kadar kesintisiz bir yaşam sunmuştur. Barındırdığı nüfusu, tarihi değeri ve tarihi eserleri ile Anadolu’da ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Özellikle Osmanlı döneminde sarayda ve Osmanlı ordusunda önemli görevlerde bulunan Arapgirli paşa ve diğer saray görevlilerinin çokluğu dikkat çekicidir. Bu bağlamda, saray kültürünün Arapgir’i etkilediğini görmek mümkündür. Arapgir İlçesi; kendine has müziği, yemekleri, dokuma sanatı ve misafir ağırlama usulü çevre ilçe ve illerden ayrılmaktadır. Arapgir; paleolitik dönemden başlamak üzere Neolitik, Kalkolitik ve Tunç Çağına kadar kültür verilerini kesintisiz devam ettirmiştir. Tarihin farklı dönemlerinde farklı yoğunluklarda yerleşim alanı olarak kullanılan Arapgir, Hurri kökenli göç dalgalarına maruz kalmış, devamında Hititler, İsuvalılar, Melidi Prensligi, Asur Devleti, Urartular, Medler, Persler, Pontus Krallığı, Roma, Bizans, Pavlikanlar, Ermeniler ve Türk-İslam fetihleriyle birlikte XI. yy. sonlarına doğru Türk kimliğini kazanmaya başlamıştır. Arapgir Roma döneminden başlamak üzere Selçuklu, Beylikler, İlhanlı, Akkoyunlu ve Osmanlı Dönemi’nde günümüze ulaşan eserlerin varlığı adeta Arapgir’i açık hava müzesine dönüştürmüştür. Çalışmaya konu olan eserler Roma dönemine kadar geriye gitmektedir. Arapgir’de günümüze ulaşan eserler Roma, Selçuklu, İlhanlı, Akkoyunlu ve Osmanlı dönemlerine tarihlenmektedirler. Ancak yoğunluklu olarak eserler Osmanlı dönemine aittir. Özellikle ilk kuruluş yeri olan Eskişehir mevkinde; cami, han, hamam, çeşme ve sivil yapı grupları olmak üzere mimari yapılar yoğunluk kazanmıştır. 18.yy.dan itibaren de Yeni Arapgir denilen bugünkü mevkide imar faaliyetleri yoğunluk kazanmıştır. Arapgir ilçe sınırları içerisinde yer alan Roma döneminden kalma bir köprü ve antik yol ile birlikte, Türk-İslam dönemi eserleri ilk defa bir bütün olarak bu çalışmada incelenmiştir. Çalışmada 2 kale kalıntısı, 13 cami, 4 zaviye, 2 türbe, 2 kilise, 3 han, 21 köprü, 5 hamam, 43 çeşme, 1 değirmen, 8 konut olmak üzere toplam 104 eser incelenmiştir. Planı anlaşılamayan kalıntı düzeyinde ulaşan veya sadece arşiv belgelerinde adı geçip günümüze ulaşamayan eserler de ayrı bir bölüm olarak düzenlenmiştir. Bunlar; 9 cami, 4 hamam, 4 kilise, 7 Ermeni okulu, 2 ibtidai mektebi, 2 medrese, 2 kütüphane, 2 boyahane ve bir debbağhane olmak üzere toplam 33 eser daha konu edinmiştir. Bunlarla birlikte kitapta toplam 137 eser hakkında bilgi verilmiştir. Bu kitap ile Arapgir’in tarihi ve tarihi eserleri tanıtılmaya çalışılmıştır. Umarım gün geçtikçe tahrip olan veya yok olmaya yüz tutmuş tarihi değere sahip eserler hak ettikleri kıymeti bulurlar.

“Arapgir İlçesinin Kültür Varlıkları” başlıklı doktora tezi revize edilerek kitap haline gelen bu çalışmada emeği geçen başta danışmanım Prof. Dr. Hüseyin Yurttaş olmak üzere Prof. Dr. Haldun Özkan, Prof. Dr. Süleyman Çiğdem ve diğer jüri üyelerine teşekkür ederim. Ayrıca Arapgir ile ilgili arşivini benimle paylaşan Prof. Dr. İsmail Aytaç’a çalışmalarımda gerekli kolaylığı sağlayan Arapgir İlçesi Belediye Başkanı Haluk Cömertoğlu’na ve başkanın şahsında misafirperver tüm Arapgir halkına teşekkür ederim. Çalışmamda, eserlerin çizimlerini kullanmama izin veren Prof. Dr. Kutgün Eyüpgiller’e, Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile Malatya Müze Müdürlüğü personeline, arazi çalışmamda mihmandarlık yapan Mustafa Gürbüz Bulut’a, Malatya Vakıflar Bölge Müdürlüğünde çalışan Sanat Tarihi Uzmanı Selda Ardıç’a Sanat Tarihi Uzmanı Veli Baçarı’ya özellikle de bu esnada ihmal ettiğim ve bana desteklerini esirgemeyen, sabır gösteren eşime ve kızıma ayrıca teşekkür ederim. Daha isimlerini zikredemediğim fakat yardımlarını aldığım bütün herkese en kalbi şükranlarımı sunarım.

GİRİŞ

Malatya il sınırları içerisinde yer alan Arapgir, Paleolitik dönemden başlamak üzere Neolitik, Kalkolitik ve Bronz devrine kadar kültür verilerini kesintisiz devam ettirmiştir. Tarihin farklı dönemlerinde farklı yoğunluklarda yerleşim alanı olarak kullanılan Arapgir, Hurri kökenli göç dalgalarına maruz kalmış, devamında Hititler, İsuvalılar, Melidi Prensligi, Asur Devleti, Urartular, Medler, Persler, Pontus Krallığı, Roma, Bizans, Pavlikanlar, Ermeniler ve nihayetinde Türk-İslam fetihleriyle birlikte 11. yy. sonlarına doğru Türk kimliğini kazanmaya başlamıştır. Arapgir, konum olarak Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Havzası'nda yer almaktadır. Güneyinde Malatya-Arguvan, güneydoğusunda Elazığ-Keban, kuzeydoğusunda Tunceli-Çemişgezek, kuzeyinde Erzincan-Kemaliye, kuzeybatısında Sivas-Divriği ve güneybatısında ise Malatya-Hekimhan yer almaktadır.

Kent, tarihi olarak uzun bir maziye sahipken, maddi kültür varlıkları Roma dönemine kadar uzanmaktadır. Ağırıklı olarak Türk döneminden kalma eserlerin günümüze ulaştığı veya kalıntı olarak tespit edilebildiği anlaşılmaktadır. Roma dönemine kadar uzanabilecek bir kale, köprü ve antik yol dışında Ermeni kiliseleri ile Türk döneminden kalma sosyal ve dini karakterde yapılaran oluşan maddi kültür hazinesine sahiptir.

Maddi kültür varlıkları bir toplumun somut hafızaları olarak geçmiş hakkında bize veriler sunmaktadır. Kültürel, sanatsal ve arkeolojik olarak farklı değerler taşıyan maddi kültür varlıkları Arapgir'in tarih boyunca sürdürdüğü kimliği hakkında fikir vermektedir. Uzun bir mazisi olan Arapgir kentinin maddi kültür varlıkları, yerinde yapılan belgelemeler, arşiv bilgileri ve yapılan yayınlar ışığında değerlendirme imkânı sağlaması bakımından bu çalışma önem arz etmektedir. Kentin kültürel kimliğinin gerek dönem bazında gerekse bir bütün olarak görülebilmesi açısından bu çalışma önemli bir kaynak sunmaktadır. Daha önce tespit edilen mevcut kültür varlıkları ve

bunlar hakkında yapılan yayınların yanında, bu çalışma yeni tespit edilen arşiv bilgileri ile desteklenmiş, çalışmada mevcut veriler tespit edilen arşiv bilgileri ile kıyaslanmış, ortaya çıkan durum ayrıntıları ve belgeleri çalışmaya eklenmiştir. Bu yönüyle çalışma daha önce tespit edilmiş bilgiler içermektedir. Bununla birlikte gerek tarihlendirme gerekse baniler ve isimleri konusunda da birçok yeni bilgi çalışmada yer almıştır. Arapgir'in tarihsel bir yerleşime sahip olması, çalışmanın kapsamı hususunda belli alanlarda sınırlılıklar doğurmuştur. Konutlar kendi başına önemli bir araştırma alanı oluşturduğundan bu çalışmada 8 konut yapısı ele alınmıştır. Fakat bu 8 konut nezdinde Arapgir'deki bütün tarihi konutlar hakkında geniş bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

Türk dönemindeki eserler yoğun olarak Osmanlı dönemine aittir. Bunun yanında Selçuklu ve Akkoyunlu eserleri de bulunmaktadır. Kale, cami, türbe, zaviye, köprü, hamam, çeşme, konutlar, değirmen ve kiliseler ele alınan yapılar olarak belirtilebilir. Çalışmamızda yöntem olarak ilk aşamada ön fikir sağlaması açısından Arapgir ilçesinin arazisi kabaca gezilmiş bazı mimari eserler yerinde görülmüş ve vatandaşlar ile mülakat yapılmıştır. Devamında Malatya Bibliyografyası¹ kitabı incelenmiş, Arapgir ile ilgili yapılmış yayınlar not edilip temin edilmiştir. Sonraki süreçte Arapgir'in tarihi hakkında kronik kaynaklar incelenmiş, gerekli notlar alınmıştır. Malatya Bibliyografyası'nda yer almayan Arapgir tarihi, coğrafyası, mimarisi ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklar tespit ve temin edilmeye çalışılmıştır. Toplanan kaynaklar tek tek okunarak ilgili yerler not alınmıştır. Özellikle arşiv belgelerine dayanmayan ya da kendi içerisinde çelişkiler barındıran ve açığa kavuşturulmayan konular ayrıca not edilmiştir.

¹ Hüseyin Karaer, *Malatya Bibliyografyası*, Malatya Kitaplığı, İstanbul 2012.

KAYNAKÇA

A-ARŞİV BELGELERİ

Ali Emiri III. Mustafa

BOA, AE-SMST-III-68-5023, H. 29.12. 1171/ M. 03. 09. 1758

Bab-I Ali Evrak Odası

BOA, BEO-1913-143461, H. 30.05. 1320/ M. 4.09. 1902

BOA, BEO-3124-234268, H. 05.07. 1325/ M. 14.08. 1907

BOA, BEO-3301-247524, H.1234/ M. 1818

Cevdet Evkaf Defteri

BOA, C-EV-25-12507, H. 1206/ M. 1791-92

BOA, C-EV. 185-9249, H.1214/ M. 1799-1800

BOA, C-EV.114-5669, H. 1190/ M. 1776-77

BOA, CEV-334-16983, H. 1214/ 1804-5

BOA, C-EV-282-14362, H. 16.12. 1139/ M. 04.08.1727

BOA, C-EV-324-16461, H. 1201/ M.1786-87

BOA, C-EV-331-1680, H. 1247/ M. 1831-32

Cevdet Maarif

C-MF-20-953, H.19.01. 1212 / M. 07. 07. 1797

BOA, C-MF-120-5961, H-28-05-1242/ H. 28.12.1826

Cevdet İktisat

BOA, C-İKTS-21-1037, Yok

Dâhiliye Asayiş Kalemî

BOA, DH-EUM-AYŞ-32-27, H. 24.05. 1338/ 14.02.1920

Dâhiliye Muamelat

BOA, DH-TMIK-M-9-20. H. 24.07. 1314/ M. 05.07 1896.

Dâhiliye Mektubi Kalemî

BOA, DH-MKT-2593- 0981. H. 1217/ M.1802.

BOA, DH-MKT-1639-15, H. 18.11. 1306/ M. 16. 1889

Evkaf Evamir

BOA, EV-MKT, 02860-162. 1219.H/M.1804.

Hat-I Hümayun

BOA, HAT-1475-24, H. 1213/ M. 1798-99

BOA, HAT-1630-82, H.1255 /M. 1839

İrade-İ Şurayı Devlet

BOA, İ-ŞD-97-5793, H. 06.02.1307/ M. 02.10. 1889

Sadaret Nezaret Ve Devair Evrakı

BOA, A}MKT-NZD-53-35, H. 29. 06. 1268/ M. 20.04.1852

Tapu Tahrir Defteri

BOA, TTD 156, s. 10

BOA, TTD 323, s. 11-12.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi

VGM, A, no: 593, sıra no: 173.

VGM, A, no: 747 s.136. Sıra:124.

VGM, A, Yeni Şahsiyet defteri 200, sayfa, sıra 609.

VGM, A, Atik defteri 407, sayfa 67, sıra 146

VGM, A, Atik defteri 483, sayfa 42, sıra 507

Yıldız Mütenevvi Maruzat

BOA, Y-MTV-79-119, H.19.12.1310/M. 04.07. 1893

B-DİĞER KAYNAKLAR

1. Acar, Türkan, *Anadolu Türk Mimarisinde Tabhaneli Camiler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Ü. SBE., İzmir 2011.
2. Acun, Hakkı, "Göynük Meryem Kadın Çeşmesi ve Bekar (Girçık-Çıkçık-Güsulhane) Hamamı", *XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, (14-16 Ekim), İstanbul 2009, 1-10.
3. Aisworth, W.F., *Travels and researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea, and Armenia*, Vol II, London.

4. Akın, Günkut, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun Geleneksel Mimarlığı’nda İki Tarihsel Ev Tipi: Bindirme Kubbeli ve Tüteklikli Evler”, *Tarih’ten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme*, İstanbul ty. 253.
5. Akın, Günkut, “Tütekli Örtü Geleneği Anadolu Cami ve Tarikat Yapılarında Tüteklikli Örtü”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: XXII, Ankara 1991, 323-354.
6. Akkan, E Doğan ve Tuncel, Metin, “Kemaliye”, *DİA*, C. 25, Ankara 2002.
7. Akpınarlı, H. Feriha ve Çatalkaya Gök, Ebru, “Geleneksel Manusa Dokumalarının Teknik, Motif Analizi ve Yeniden Uygulanması”, *İdil Dergisi*, 5(20), 1123-1144.
8. Aksın, Ahmet ve Karakaş, Erdal, “Nüfus İcmal Defterlerine Göre 19. Yüzyılda Arapgir”, *OTAM Dergisi*, Sayı:13, Ankara 2002, 90-125.
9. Aksın, Ahmet, *19.Yüzyılda Harput*, Elazığ 1999.
10. Aktaş, Azime Ferya, *Elazığ İli Çeşmeleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Ü, SBE., Ankara 2009.
11. Alkan, Ahmet ve Baykan, Orhan ve Atalay, Ayhan ve Baykan, Nesrin ve Öziş, Ünal,
12. “Su Yapısı Olarak Anadolu’daki Taş Köprüler”, *II. Su Yapıları Sempozyumu*, Diyarbakır 16-18 Eylül 2011.
13. Altınsapan, Erol, *Tek Kemer Gözlü Rize Köprüleri*, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Eskişehir 2010.
14. Anderson, J. G. C., “The Road-System of Eastern Asia Minor with the Evidence of Byzantine Campaigns”, *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 17, 1897.
15. *Arapgir Yıllığı*, Ankara, 1986.
16. Arapgir”, *Belediye Bülteni*, S.I, Arapgir 2006.
17. Arık, M. Oluş, “Erken Devir Anadolu- Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri”, *Anadolu(Anatolia)*, XI. Ankara 1969, 57-100.
18. Arık, Rüçhan, *Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı*, Ankara 1988.
19. Arıkan, Zeki, “Eğin Kasabası’nın Tarihsel Gelişimi”, *OTAM Dergisi*, Sayı:12, Ankara 2001, 1-64.
20. Arseven, Celal Esat, “Çeşme”, *Sanat Ansiklopedisi*, C:1, İstanbul 1950.
21. Arslan, Celil, *Elazığ’daki Türk Devri Yapıları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Ü. SBE., Konya 2003.
22. Arslantaş, Yüksel, *Tarih Öncesi Dönemde Elazığ*, TDVA Yayınları, Ankara 2013.
23. Aslanapa, Oktay, *Türk Sanatı, I-II*, Kervan Yayınları, İstanbul 1984.
24. Aşan, M. Beşir, *Elazığ, Tunceli ve Bingöl İllerinde Türk İskan İzleri(XI-XIII.YY)*, Ankara 1989.
25. Aydınlar, Ergün, “Yarım Yüzyıllık Arapgırliler ve Arapgir Hakkındaki Görüşleri,” *Arapgir Postası*, Arapgir 1984.
26. Ayhan Özunal, Ahmet, Ömer Nurani Baba, Arapgir Belediyesi Kültür Yayınları, Malatya 2015.
27. Ayla, Ödekan, “Çeşme”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, C: II, İstanbul 1987.
28. Aytaç, İsmail, *Geleneksel Malatya Evleri Envanteri*, Malatya Belediyesi, Malatya 2015.
29. Aytaç, İsmail, *Malatya Türk-İslam Dönemi Mimari Eserleri II*, İstanbul 2013.
30. Bahadır, Gürhan, “Dokuzuncu ve Onuncu Yüzyılda Bizans-Abbasi Sınırı,” *Anakara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları*, Cilt: 28 Sayı: 46, 2009, 163-178.
31. Bakara Suresi, 2/238.
32. Barışta, H. Örcün, *İstanbul Çeşmeleri, Beyoğlu Cihetindeki Meyve Motifleriyle Bezenmiş Tek Cephe Anıt Çeşmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.
33. Barışta, H. Örcün, *İstanbul Çeşmeleri, Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi*, Ankara 1995.
34. Barışta, H. Örcün, *İstanbul Çeşmeleri-Kabataş Hekimoğlu Ali Paşa Meydan Çeşmesi*, Ankara 1993.
35. Başkan, Seyfi, “Geleneksel Türk Evi Mekân Organizasyonunda Cumba”, *Türk Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul 1990.
36. Baykara, Tuncer, “Tek Kişilik Hamamlar”, *Türk Kültürü Dergisi*, İstanbul 2003, 231-234.
37. Bayram, Mikail, *Ahi Evren ve Ahi Teşkilatı’nın Kuruluşu*, Damla Matbaacılık ve Ticaret, Konya 1991.
38. Behar, Cem, *Bir Mahallenin Doğumu ve Ölümü (1494-2008) Osmanlı İstanbulu’nda Kasap İlyas Mahallesi*, YK. Yayınları, İstanbul 2014.
39. Belazuri, *Fütuhu’l Buldan*, (Çev.: Mustafa Fayda) Kültür Sıyer Yayınları, İstanbul 2013.
40. Cahen, Claude, *Osmanlılardan Önce Anadolu (Çev.: Erol Üyepazarıcı)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2014.

41. Cin Suresi, 72/18.
42. Cevahirçyan M, “Arapgir”, Ermeni Sovyet Ansiklopedisi(Ermenice), 1974, C.1, Erivan.
43. Clavdivs Ptolemaevs Cosmographia(1477 Bologna), Amsterdam, 1963, Armenia minör haritası.
44. Cuinet, Vital, *La Turquie D'asie-Geographie Administrative, Statistique Descriptive Et Raisonnee De Chaque Province De L'asie Minure*, C.III, Paris 1892.
45. Çakar, Enver ve Kara, Füsün, “17. Yüzyılın Ortalarında Arapgir Sancağında İskan ve Nüfus (1643 Tarihli Avarız-Hane Defterine Göre)”, *FÜSBED*, C. 15, S. 2, Elazığ, 2005, 385-412.
46. Çakar, Enver; “Kanuni Sultan Süleyman Kanun-namesine Göre 1522 Yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun İdari Taksimatı”, *FÜSBED*, C. 12\1, Elazığ, 2000.
47. Çaylak Türker, Ayşe, “Osmanlı Çeşme Mimarisinde Çanakkale Çeşmelerinin Yeri ve Önemi”, *Ortaçağ'da Anadolu, Aynur Durukan'a Armağan*, Ankara 2002, 167-184.
48. Çelebi, Evliya, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, (Haz.: Zuhuri Danışman), C. 5, İstanbul, 1970.
49. Çelik, Kürşat, “R.1284/M.1868-1869 Tarihli Muhasebe-i Evkâf-ı Hümayun Defteri'ne göre Mamuratülaziz Vakıfları”, *Vakıflar Dergisi*, Sayı: 40, Aralık 2013, 143-162.
50. Çulpan, Cevdet, *Türk Taş Köprüleri, Ortaçağdan Osmanlı Devri Sonuna Kadar*, TTK Yayınları Ankara 2002.
51. Darkot, Besim, “Arapgir”, İA, C. I.
52. Demirbağ, Hasan ve Fırat, Fahreddin, *Medeniyetin Beşiği Malatya*, (Malatya Valiliği Malatya Kıtıplığı Yayınları) İstanbul.
53. Duran, Remzi ve Baş, Ali ve Özcan, Ruhi, “Selçuklu Devri Konya Köprüleri”, *Selçuklu Tarihi ve Düşünce Sempozyumu (Bildiriler)*, (27-30 Eylül) TTK Yayınları, Kayseri 2010.
54. Ebu Bekr-i Tihrani, *Kitab-ı Diyarbekriyye*, (Çev.: Mürsel Öztürk), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.
55. Eldem, Sedat Hakkı, *Türk Evi Plan Tipleri*, İstanbul 1968.
56. Erdoğan, Serkan, *Pahhuwa Krallığı-Doğu Anadolu'da Hititler'in Çağdaş Yerel Bir Güç*, Lambert Academic Publishing, Saarbrücken 2016.
57. Ersoy, Bozkurt, “Osmanlı Sehir İçi Hanları Plan Tasarımı ile Cephe ve Malzeme
58. Özellikleri”, *Sanat Tarihi Dergisi*, S.VII, İzmir 1994, 76-80.
59. Erzan, Arif, *Doğu Anadolu ve Urartular*, Ankara 1986.
60. Erzem, Afif, “Arapgirin Kuruluşu ve Adı Hakkında”, *Arapgir Tarih, Mimari ve Yaşam, Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, İstanbul, 2014.
61. Eyice, Semavi, “Çeşme”, *DİA*, C:8, İstanbul 1993, 277-286.
62. Eyice, Semavi, “Hamam”, *DİA*, C:15, 1997, 402-430.
63. Eyüpgiller, Kutgun, *Arapgir Tarih, Mimari ve Yaşam-Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, Arapgir Kültür Derneği Yayınları, İstanbul 2014.
64. Eyüpgiller, Kutgün vd. “Arapgir Hamamları Tipolojisi ve Koruma Sorunları” *TAYKON Bildiriler Kitabı*, 25-29 Ekim 2011, Yıldız Teknik Üni, 2012, 184-198
65. Gibbon, Edward, *The Decline and Fall of the Roman Empire VI*, Oxford University Press, London 1906.
66. Göyünç, Nejat, “Diyarbakir Beylerbeyliğinin İlk İdari Taksimatı”, *Tarih Dergisi*, 23, İstanbul 1969, 23-35.
67. Günaltay, Şemsettin, *Yakın Şark II*, Ankara 1987.
68. Gündoğdu, Hamza ve Özkan, Haldun, “Erzurum Çevresinden Bazı Köprüler I”, *AÜGSE Dergisi*, Erzurum 1994, 23-45.
69. Halaçoğlu, Yusuf, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK. Yayınları, Ankara 1988.
70. Halaçoğlu, Yusuf, “Arapgir”, *DİA*, C.3, 1991, 328.
71. Honingmann, Ernst, *Bizans Devletinin Doğu Sınırı*, (Çev: Fikret Işıltan), İstanbul, 1970, 71, (Dipnot 5).
72. Işık, Adnan, *1830-1919 Malatya*, İstanbul 1998.
73. İbn Bîbî, *El-Evâmirü'l-Alâiyye Fî'l-Umûri'l-Alâiyye*, C. II, (Çev.: Mürsel Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.
74. İbni Bibi, “Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi”(çev. M. Nuri Gençosman- F.N. Uzun), Uzluk Basımevi, Ankara, 1941.
75. İbn-i Battuta, *Büyük Dünya Seyahatnamesi*, (Çev.: Muhammed Şerif Paşa), Yeni Şafak Kültür Armağanı, İstanbul 1907.
76. İlder, Fügen, “Doğu Anadolu'da Timur Devrinden Bir Yapı, Yelmaniye Medresesi”, *Anadolu (Anatolia)* Sayı: XVII, Ankara 1975, 92-107.

77. İltter, Fügen, *Osmanlılara Kadar Anadolu Türk Köprüleri*, KGM. Basımevi, Ankara 1978.
78. İnalçık, Halil, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2008.
79. İnsan suresi, 76. Ayet, 21. Sure.
80. İskenderoğlu, Levent, *Sanat Tarihi Raporu*, Malatya 2015.
81. Karakaş, Erdal, *Merkezi Fonksiyonları Açısından Ağın-Arapgir ve Kemaliye İlçeleri*, F.Ü. SBE.(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ 1996.
82. Karakaş, Erdal, "Arapgir'in Kuruluş ve Gelişmesi", *FÜSBED*. C: 8, S: 1, 1996, 175-190.
83. Karamağaralı, Beyhan, "Ereğli Şeyh Şıhabı' d-din Sühreverdi Türbe-Mescit ve Zaviyesi Sondajları", *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, (20-21 Mayıs), Ankara 1985, 661-667.
84. Karatekin, Gülten, *Malatya'nın Arapgir, Darende, Hekimhan ve Fethiye Köyündeki Mimari Eserler*, (Yayımlanmamış Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1970.
85. Kaygusuz, İsmail, Malatya Çevresinde Bulunmuş Yeni Grekçe Yazıtlar, *Anadolu Araştırmaları*, 1979 sayı. 6, 205-215.
86. Kaygusuz, İsmail, *Onar Dede Mezarlığı ve Adı Bilinmeyen Bir Türk Kolonizatörü Şeyh Hasan Öner*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1983.
87. Kaygusuz, İsmail, "Onar Köyü'nün Uzak ve Yakın Geçmişine Bakış ve Roma Lejyonu XII. Fulminata", *Arkeoloji Ve Sanat Yayınları*, Mayıs-Ağustos 2017, 227-244
88. Kayhan, Abdullah, *242 No'lu Arapgir Şer' iye Sicil Defteri 1335/1919-1342/1926*, (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi) İnönü. SBE., Malatya 1997.
89. Kelemeroğlu, Sabri, "Mir-i Liva Ahmed Paşa Camisi", *Arapgir Postası*, Sayı: 2162, 7 Haziran 1996.
90. Kevorkian, Raymond H. ve Paboudjian, Paul B., *1915 Öncesinde Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeniler*, İstanbul 2012.
91. Kındıgılı, Muhammet Lütfü, *Divriği ve Çevresindeki Kültür Varlıkları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜ. SBE., Erzurum 2009.
92. Korkmaz, Neslihan, *Amasya Camilerinde Ahşap Bindirmeli Tavan*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Anadolu Ü. SBE., Eskişehir 2016.
93. Koşay, Z.H. , *Pulur Sakgöl Kazısı 1968 Yılı Ön Raporu*, ODTÜ. Keban Projesi Yay. Seri: 1, No: 1, Ankara 1970.
94. Kökten, Kılıç, "1945 Yılında Türk Tarih Kurumu Adına Yapılan Tarih Öncesi Araştırmalar", *Bellekten*, Cilt: XI, Sayı: 43, Ankara 1947, 431-472.
95. Köşklü, Zerrin, "Nevşehir /Gülşehir Karavezir Mehmet Pasa Külliyesi", *AÜGSE Dergisi*, Erzurum 2001, 75-92.
96. Köşklü, Zerrin, "Antalya/Elmalı Ömer Paşa Külliyesi", *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2003, 91-123.
97. Köşklü, Zerrin, *Geleneksel Erzurum Evlerinde Kurunlu Çeşmeler*, *AÜGSE Dergisi*, Sayı: 36, Erzurum 2016, 111-136.
98. Kuş, Canan, "Osmanlı Döneminde Anadolu Ticaret Yolu Açında Harput'un Yeri ve Önemi", *Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu*, (23-25 Mayıs), Elazığ 2013. 623-642.
99. Levent, Cumali, *Arapgir Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi İlanı İçin Hazırlanan Proje*.
100. *Malatya Kültür Envanteri*, Malatya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Malatya 2014.
101. Malatya", *Yurt Ansiklopedisi*, C. 8, İstanbul 1982-83, 5410.
102. *Mamuretü'l-aziz Salnamesi*, H. 1312 / M.1895.
103. Markwart, Jos, *Südarmerien und die Tigrisquellen*, Wien 1930, 39, (Dipnot 4).
104. Metin, Tülay, *Selçuklular Döneminde Malatya*, Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları, İstanbul 2013.
105. Nişanyan, Sevan, *Adımı Unutan Ülke*, İstanbul 2010.
106. Poladyan, A, *Ermeni Arapgir Tarihi(Ermenice)*, Newyork 1969.
107. Oğuz, Mevlüt, *Malatya Tarihi ve Sosyoekonomik Durumu(M.Ö.5500-M.S.1920)*, Kurşit Matbaacılık, İstanbul 2000.
108. Oğuzer, M. Kadir, *Arapgir Ulu Cami'i Rölöve ve Restorasyonu*, (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi), Gazi Ü. FBE., Ankara 1991.
109. Onarlı, İsmail, Şeyh Hasan Ocağı ve Aşireti.
110. Orhan Cezmi Tuncer, *Anadolu Kervan Yolları*, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 2007.
111. Öney, Gönül, *Beylikler Devri Sanatı, XIV-XV. Yüzyıl (1300-1450)*, TTK Yayınları, Ankara 2007.
112. Önge, Yılmaz, *Türk Mimarisinde Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde Su Yapıları*, TTK Yayınları İstanbul 1997.

113. Önkal, Hakkı, *Anadolu Selçuklu Türbeleri*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2015.
114. Önkal, Hakkı, *Osmanlı Hanedan Türbeleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992.
115. Öz, Tahsin, *İstanbul Camileri*, Cilt: I-II, TTK Yayınları, Ankara 1997.
116. Özcan, Reyhan, “1518 (H. 924) ve 1522-1523 (H. 928-929) Tarihli Arabgir Sancağı Tahrir Defterleri” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üni. Sos. Bil. Ens. Elazığ 2000.
117. Özışık, Şahin, *Ortaçağ Hristiyan Heresi Gruplarından Pavlikanlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), CÜ., SBE., Sivas 2007.
118. Özkan, Haldun, “Bayburt Dağçatı Köyü Camii ve Çeşmesi”, *AÜGSE Dergisi*, Sayı: 31, Erzurum 2013, 119-135.
119. Özkan, Haldun, “Geleneksel Erzurum Evlerinde Kırılmaç Örtünün Kuruluşu ve Son Kırılmaç Örtü Ustası Sırrı Alacakanat”, *AÜGSE Dergisi*, Sayı: 28, Erzurum 2012, 19-37.
120. Özkul Fındık, F. Nurşen, “Hekimhan Çeşmeleri”, *AÜGSE Dergisi*, Erzurum 2006, 99-117.
121. Özman, Recep, “Arapgir Onar Köyü Kaya Mezarları”, *Tarih Dergisi*, Sayı: 62/2, İstanbul 2016, 1-36.
122. Özyılmaz, Havva ve Aluçlu, İclal, “Malatya Geleneksel ve Güncel Konutları’nda Kullanıcı Gereksinimleri ve Tasarıma Yansımaları” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 8, sayı. 29, 2009, 168-183
123. Pakalın, M. Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.3, İstanbul 1972, 37.
124. Parla, Canan ve Altınsapan, Erol, “Sivrihisar Akdoğan Mescidi”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 32, Kasım 2016, 1-11.
125. Pekin, Faruk ve Yılmaz, Hayri Fehmi, *Türkiye'nin Kültür Mirası 100 Köprü*, Ntv Yayınları, İstanbul 2008.
126. Pekin, Faruk ve Yılmaz, Hayri Fehmi, *Türkiye'nin Kültür Mirası 100 Köprü*, Ntv Yayınları, İstanbul 2008.
127. Quataert, D., *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü, İletişim Yayınları, İstanbul 2011.*
128. Ramsay, W.M., *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası* (Çev. Mihri Pektaş), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1960.
129. Reşidü'd-din Fazlullah, *Cami'ü't-Tevarih*, (Çev.: Erkan Göksoy ve H. Hüseyin Güneş), Selenge Yayınları, İstanbul 2011.
130. Sami, Şemseddin, *Kamus-ı Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.
131. Saris, Mayda, *Son Arapgirli Varsen Oruncakciel*, Birzmanlar Yayıncılık, İstanbul 2011.
132. Savaş, Saim, *16. Asırda Sivas'ta Kurulan Ali Baba Zaviyesinin Dini Sosyal ve Ekonomik Fonksiyonları Hakkında Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Ü., SBE., Ankara 1990.
133. Sevgen, Nazmi, *Anadolu Kaleleri*, Cilt: I, Doğu Matbaası, Ankara 1959.
134. Sezer, A.Cengiz, *Doğunun Batısı Arapgir*, Mattek matbaacılık, Ankara 2013.
135. Shaker, Mahmud, *İslam Tarihi Osmanlı Dönemi*, 8. Bölüm, Beyrut 2000.
136. Sinclair, T.A., *Eastern Turkey: An Architectural And Archaeological Survey*, London 1989.
137. Sözen, Metin, “Çemişgezekde'ki Mimari Eserler ve Yelmaniye Cami”, *Sanat Tarihi Yıllığı, İÜ-EFSTE Dergisi*, sayı:4, İstanbul 1970-1971.
138. Sözen, Metin, *Anadolu'da Akkoyunlu Mimarisi*, Yenilik Basımevi, İstanbul 1981.
139. Sümer, Faruk, *Safevi Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü (Şah İsmail ile Halefleri ve Anadolu Türkleri)*, Güven Matbaası, Ankara 1976.
140. Şancı, Fuat, *Arapgir Sivil Mimari Eserleri* Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Bitirme Çalışması, Erzurum 1987.
141. Şehabettin b. Fazlullah El-Ömeri, *Mesâlikü'l-Ebsâr*, (Çev.: Ahsen Batur), Selenge Yayınları, İstanbul 2014.
142. Şen, Hasan, *164 Numaralı (H. 1325-1329) Şer'iyeye Siciline Göre Arapgir*, (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi), İnönü Ü. SBE., Malatya 1995.
143. Şen, Korkmaz, “Elazığ/Keban- Denizli Köyü Kervansarayı (Makit Han)”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:4 Sayı:1 Haziran 2015, 209-231.
144. Taşkın, Ünal, “Maarif Salnamelerinde Mamurâtülaziz”, *International Journal of Social Science*, Volume 6 Issue 3, March 2013, 1327-1353.
145. Taylor, J.G., *Journal of a Tour in Armenia, Kurdistan, and Upper Mesopotamia*, With Notes of researches in The Dyrsim Dag, in 1866, *The Journal of the Royal Geographical Society of London*, Vol. 38 (1868), 281-361.

146. Texier, Charles, *Küçük Asya (Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi)*, (Çev.: Ali Suat), Ankara 2002.
147. Tızlak, Fahrettin, *Osmanlı Döneminde Keban-Ergani Yöresinde Madencilik (1775-1850)*, TTK, Ankara 1997, 174,186; Ahmet Aksın, *218 Numaralı Harput Şer'iyeye Sicili(1833-1840)*, (Yayımlanmamış Y. Lisans Tezi), FÜ., SBE., 1990.
148. Uluçam, Abdusselam, "Arapgir Gümrükçü Osman Paşa Camii Hakkında", *Vakıflar Dergisi*, Sayı: XX, Ankara 1988, 119-130.
149. Uluçam, Abdusselam, "Arapgir'deki Osmanlı Dönemi Yapıları", *X. Türk Tarih Kurumu Kongresi*, Ankara 22-26 Eylül 1986, 2424-2438.
150. Uluçam, Abdüsselam, "Arapgir'deki Mimari Anıtların Bugünkü Durumu", *Battalgazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu-Tebliğler*, Malatya, 1986, 139-146.
151. Uluçam, Abdüsselam, "Eski Arapgir'de Bir Akkoyunlu Eseri: Şeyh Hasan (Cafer Paşa) Camii", *9. Türk Sanatları Kongresi Bildiriler*, C.3, Ankara 1995, 375-383.
152. Umar, Bilge, *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1993.
153. Urfalı Mateos, *Vekayi-Namesi (952-1136) Ve Papatz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*, (Çev.: Hrand D. Andreasyan), TTK Yayınları, Ankara 2000.
154. Ülkü, Candan, *Arapgir Hacı Yahya Camii, Sanat Tarihi Raporu*, 2016.
155. Ünal, R. Hüseyin, "İğdır Yakınlarında Bir Selçuklu Kervansarayı Doğubayazıt-Batum Kervan Yolu Hakkında Notlar", *Sanat Tarihi Yıllığı*, III, İstanbul 1969-1970, 7-15.
156. Ünal, R. Hüseyin, "Osmanlı Öncesi Devirden Yayınlanmamış Birkaç Han Üzerine Bir İnceleme", *AÜFEA. Dergisi*, Ankara 1978, 453-478.
157. Ünal, Rahmi Hüseyin, "Arapgir'de Osmanlı Öncesi Devirden Bilinmeyen İki Anıt", *AÜEFAD.*, Sayı: 4, Erzurum 1972, 57-62.
158. Yakman, Ahmet, *163 Nolu Arapgir Şer'iyeye Siciline Göre Arapgir*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Ü., SBE., Malatya 2005.
159. Yalçın, G, "Zaviye", C.3, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul 1997, 1961.
160. Yalvaç, Celal, "Arapgir'deki Mir-i Liva Ahmet Paşa Veya Çarşı Camisi", *Görüş Gazetesi*, Sayı 6899, Malatya 5 Ekim 1996.
161. Yeşilbaş, Evindar, *Diyarbakır'da Su Mimarisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Ü. SBE., Konya 2007.
162. Yıldız, İrfan, *Mardin'deki Su Mimarisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), YYÜ., SBE., Van 2008.
163. Yılmaz, Hulusi, Halvetilik ve Anadolu Aleviliği ilişkisi **Çerçevesinde** Pir Ahmet Efendi Ahfadına Genel Bir Bakış, *NEÜ. SBE. Dergisi* 2, Nevşehir 2013, 121-130.
164. Yılmaz, Muzaffer, "Güsülhaneli Çeşme Terimi ve Arapgir Seydi Çeşmesi (Bekarlar Hamamı)", *Sanat Tarihi Yazıları (Prof. Kerim Türkmem Armağanı)*, Çizgi Kitabevi, Konya 2017, 385-397.
165. Yorke, Vincent W, "A Journey In The Valley of the upper euphrates", *The Geographical Journal*, Vol. 8, No:5, 1896, 317-335.
166. Yurttaş, Hüseyin ve Özkan, Haldun, *Tarihi Erzurum Çeşmeleri ve Su Yolları*, Erzurum Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Erzurum 2002.
167. Yuvalı, Abdulkadir, "Hasan-ı Büzürg", *DİA*, C. 16, İstanbul 1997, 312.
168. Yuzbashian, Karen, *De L'Origine Du Nom Pauliciens*, RAE, IX, Paris 1972.
169. Yücel, Fikri, *Arapgir Tarihi*, Arapgir Matbaası, Arapgir 1967.

Web Kaynakları

170. <http://www.arapgir.gov.tr/arapgirli-pasalar> (13.07.2017.Saat 13:00)
171. <http://www.arapgir.bel.tr> (02.11.2016)
172. <http://epigraphy.packhum.org/> 01.08.2016, saat: 14.00
173. <http://nisanyanmap.com/> Arapgir.14.01.2016.
174. <http://www.houshamadyan.org/> (28.07.2017. saat: 15.40)